

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 10, 2016 [Назад](#) [Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 330.46:338.1

С. А. Жваненко,
аспірант, Державний педагогічний університет, м. Бердянськ

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

S. A. Zhvanenko,
postgraduate student, State Pedagogical University, Berdyansk

INNOVATIVE-INVESTMENT ACTIVITIES AS A TOOL OF DEVELOPMENT OF ECONOMY OF THE RESORT-RECREATION SYSTEMS

Стаття присвячена вирішенню актуальної проблеми формування ефективного механізму управління розвитком національної курортно-рекреаційної сфери в умовах інноваційної економіки. На основі системного підходу визначено та формалізовано структуру такої сфери у вигляді курортно-рекреаційних систем. Виконано дослідження властивостей та особливостей таких систем. Розроблено структурно-функціональний підхід для аналізу та впровадження інноваційно-інвестиційних процесів в діяльність курортних систем. Розглянуто сутність та особливості інноваційно-інвестиційної діяльності в умовах конкурентної курортно-рекреаційної економіки. Показано можливість виникнення процесів хаотичної динаміки та їх ролі в такому процесі. Запропоновано та теоретично обґрунтовано концептуальний підхід, який дозволяє досліджувати розвиток курортно-рекреаційних систем в умовах інноваційно-інвестиційних перетворень. У його основу покладений сценарій розвитку властивостей курортних систем і моделювання економічних процесів, які відбуваються під їх впливом.

The article is devoted to solving of actual problem the construction and research of management models by debt funds for providing of development national resort-recreation sphere in the conditions of innovative economy. Based on a systematic approach defined and formalized structure of such a sphere as a resort-recreation system. Achieved study of the properties and characteristics of such a system. A structural-functional approach for the analysis and implementation of innovation-investment processes in the activities of the resort system. Considered essence and feature of innovative-investment activity in the conditions of competition resort-recreation economy. Shown the possibility of occurrence of chaotic dynamics processes and their role in this process. Conceptual approach, which allows to research development resort and recreational systems in the conditions of innovatively investment transformations is offered and theoretically reasonable. The scenario of development of properties of resort system and modeling of economic processes, which occur under their influence is its basis.

Ключові слова: курортно-рекреаційна сфера, інноваційно-інвестиційний розвиток, курортно-рекреаційна система, моделювання.

Keywords: resort-recreation sphere, innovative-investment development, resort-recreation system, modeling.

Постановка проблеми. Реформування національної економіки пов'язане з глибокими структурними перетвореннями у всіх сферах суспільного життя, трансформацією господарського комплексу України, здійсненям ефективної регіональної політики та іншими важливими напрямками соціально-економічного розвитку. Одним з найважливіших завдань цього процесу залишається пошук раціональних методів і способів активізації розвитку тих видів діяльності, для яких існують всі необхідні умови і які по своїй соціальній результативності та економічній віддачі можуть скласти гідну конкуренцію традиційним галузям господарства. Серед таких своєрідних «ядер зростання» пріоритетне місце займає курортно-рекреаційна сфера.

Важливим чинником у функціонуванні курортно-рекреаційної сфери України у зв'язку з переходом до ринкової економіки стала ситуація, коли курорти, що входять до неї, виявилися в умовах жорсткої конкурентної боротьби між собою, а також із закордонними компаніями. Така конкуренція зажадала від них якісних трансформацій та істотних змін в організації і управлінні діяльністю. Таким чином, виникла необхідність в розробці відповідних методологій, заснованих на сучасних концепціях інноваційно-інвестиційного розвитку, і, перш за все, на методах системного моделювання економіки, які б забезпечили ринкову орієнтацію регіональних курортно-рекреаційних комплексів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проведені дослідження ґрунтуються на фундаментальних працях вчених у галузі теорії економіко-математичного моделювання та її застосуванні в реальній економіці - В.В. Вітлінського, В.М. Гейця, Т.С. Клебанової, К.Ф. Ковальчука, Ю.Г. Лисенка, О.І. Черняка та багатьох інших; роботах із дослідження проблем розробки та впровадження системних методів дослідження економіки - Л. Берталанфі, В.М. Вовка, Д. Кліланда, Е. Крейда, С. Янга та ін.; дослідженнях економічних процесів в курортно-рекреаційній сфері - М.М. Амірханова, М.А. Бокова, В.Н. Василенка та інших.

Відаючи належне науковій та практичній значущості праць названих авторів, необхідно підкреслити, що певне коло завдань концептуального, методологічного та методичного характеру є недостатньо розвинутим. Так, потребує подальшого дослідження методологія системного інноваційно-інвестиційного розвитку економіки курортно-рекреаційних комплексів, яка повинна передбачати врахування нелінійного характеру перебігу економічних процесів; зміну стану, структури та адаптивних

властивостей суб'єктів рекреаційної діяльності відповідно до розвитку світових процесів; суттєве підвищення впливу та непередбачуваності конкурентного середовища нашої країни, в якому розвиваються курортно-рекреаційні системи, і т. ін. Особливої актуальності набувають задачі розробки та вдосконалення інструментальних засобів моделювання інноваційно-інвестиційних процесів в курортно-рекреаційній сфері тобто комплексу механізмів, моделей та технологій, які дають змогу на практиці розв'язувати виникаючі динамічно змінні задачі функціонування вітчизняних курортно-рекреаційних комплексів, забезпечують їх цілеспрямований рух у рамках обраних пріоритетів розвитку та дозволяють суттєво знизити різноманітні втрати на підставі прийняття обґрунтованих економічних рішень.

Постановка завдання. Цілісне сприйняття складних і неоднозначних явищ сучасної економіки, формування комплексної системної концепції економічного розвитку курортно-рекреаційних систем, її закономірностей значною мірою обумовлено осмисленням економічного середовища функціонування. Тенденції системних трансформацій, економічних криз, дисипативних явищ збільшення ризиків супроводжуються зміною стратегій функціонування курортно-рекреаційних систем. Базисом для таких змін виступають інноваційно-інвестиційні процеси, властиві курортно-рекреаційної економіці.

Мета статті полягає в розробці та аналізі інноваційно-інвестиційної концепції розвитку курортно-рекреаційної системи. Врахування отриманих результатів в практичній діяльності дозволяє забезпечити життєздатність курортно-рекреаційних систем в умовах динамічно змінного середовища та ринкових трансформацій, а також передбачає зміщення акцентів з пріоритету аналізу і адаптації на пріоритет «конструювання» власних стратегій розвитку.

Результати досліджень. Курортно-рекреаційна економіка – є важливою складовою економічного потенціалу країни. Як частина цілого вона випробовує на собі економічний вплив держави, у свою чергу, впливаючи при цьому на розвиток національної економіки в цілому. Таким чином, спостерігається тісна взаємодія процесів розвитку економічних і курортно-рекреаційних систем. При цьому ця взаємодія носить системний характер, що виражається у взаємозалежності, взаємовпливі і взаємообумовленості таких систем.

Соціально-економічні процеси в курортно-рекреаційних системах активно взаємодіють з процесами охорони природи і довкілля. Саме курортно-рекреаційна економіка є місцем системних зв'язків між економічною діяльністю та екологією. Будучи однією з найбільших і перспективних підсистем економічної системи, вона повинна враховувати як потреби людини, так і можливості природи і, відповідно, приводити їх в рівноважний стан. Таким чином, можна розглядати курортно-рекреаційну діяльність як економічну категорію, яка відображає сукупність економічних стосунків, властивих суспільному виробництву [1]. Ці стосунки обумовлені виробництвом і споживанням курортно-рекреаційного продукту. На галузевому ринку такий продукт виступає у вигляді набору товарів і послуг рекреаційного характеру, який має кількісну і якісну визначеність та підготовлений для реалізації споживачам. У виробництві курортно-рекреаційного продукту бере участь дуже багато підприємств і організацій зв'язаних між собою в процесі створення такого продукту. Потрапляючи в ринкове середовище, курортно-рекреаційний продукт відчуває на собі високий вплив попиту. Формування платоспроможного попиту передбачає, що споживач вступає у економічні відносини з його виробником. Таким чином, результат рекреаційного виробництва знаходить суспільне визнання, а саме виробництво отримує розвиток, оскільки знов відтворюється пропозиція курортно-рекреаційного продукту.

Введемо наступне визначення курортно-рекреаційної системи. Під курортно-рекреаційною системою будемо розуміти сукупність впорядкованих взаємодіючих, взаємозв'язаних і взаємозалежних елементів, які мають властивості, що не зводяться до властивостей окремих елементів і призначені для виконання певних спеціалізованих функцій. Таке визначення рекреасистеми відображає можливість представлення курортно-рекреаційної системи, як різноманіття зв'язків, властивостей, відношень, що виявляються в процесі виробництва і реалізації курортно-рекреаційного продукту різними організаціями, які володіють чи використовують рекреаційні ресурси.

Математичне визначення такої системи представимо у вигляді кортежу:

$$S = \langle \Psi_a, \Psi_b, P(\Psi_a, \Psi_b) \rangle, \quad (1)$$

де Ψ_a – підмодель, яка визначає поведінку системи; Ψ_b – підмодель, яка визначає структуру системи; $P(\Psi_a, \Psi_b)$ – предикат цілісності, який визначає призначення системи.

Підмодель Ψ_a також може бути представлена у вигляді наступного кортежу:

$$\Psi_a = \langle x, y, z, f, g \rangle, \quad (2)$$

де $x = x(t)$ – вхідний сигнал, тобто кінцева множина функцій часу $t: \langle x_0(t), \dots, x_1(t) \rangle$; $y = y(t)$ – вихідний сигнал, який є кінцевою множиною функцій $y = \langle y_1(t), \dots, y_n(t) \rangle$; $z = z(t)$ – змінна стану моделі Ψ_a , яка також характеризується кінцевою множиною функцій $z = \langle z_1(t), \dots, z_n(t) \rangle$, завдання яких в певний момент часу дозволяє визначити значення вихідних характеристик моделі Ψ_a ; f та g – функціонали, які задають поточні значення вихідного сигналу $y(t)$ і внутрішнього стану $z(t)$

$$y(t) = g(z(t), x(t)), \quad z(t) = f(z(t_0), x(\tau)), \quad \tau \in [t_0, t]. \quad (3)$$

Представлені співвідношення є рівняннями стану системи. Такий підхід дозволяє розглядати систему як сукупність моделей, і головне, відобразити семантику предметної області.

Слід зазначити, що при дослідженні систем курортно-рекреаційної економіки велике значення має закон функціонування системи F^S . Тому з врахуванням функціональності вище приведені рівняння будуть мати наступний вигляд:

$$y(t) = F^S(x, n, u, t), \quad (4)$$

де $x_i \in X, i = 1, \dots, k_x$ – вхідний сигнал системи; $n_j \in N, j = 1, \dots, k_n$ – дія зовнішнього середовища; $u_m \in U, m = 1, \dots, k_u$ – управляючі сигнали, які переводять систему з одного стану в інший.

Формальний стан системи у момент часу $t_0 < t < T$ повністю визначається початковим станом $z(t_0)$, вхідними параметрами $x(t)$, управляючими параметрами $u(t)$, внутрішніми параметрами $h(t)$ та дією зовнішнього середовища $n(t)$, які мали місце за проміжок часу $t - t_0$, за допомогою глобальних рівнянь динамічної системи, представлені у вигляді:

$$z(t) = f(z(t_0), x(\tau), u(\tau), n(\tau), h(\tau), t), \quad \tau \in [t_0, t], \quad y(t) = g(z(t), t).$$

Таким чином, сукупність рівнянь об'єкту «вхід – стан – вихід» дозволяє визначити характеристики курортно-рекреаційної системи:

$$y(t) = f[g(z(t_0), x, u, n, h, t)]. \quad (5)$$

Тоді під математичною моделлю реальної системи розумітимемо кінцеву підмножину змінних $\{x(t), u(t), n(t), h(t)\}$ разом з математичними зв'язками

між ними та характеристикою .

До особливостей курортно-рекреаційних систем слід віднести специфіку формування рекреаційних потреб. У цій динамічній системі можна виділити чотири основні підсистеми: виробництво курортно-рекреаційних послуг, формування рекреаційного продукту, його реалізацію і споживання.

Курортно-рекреаційні потреби в загальноекономічному аспекті формують інтереси рекреативістів. З погляду ринкових відношень ці потреби лежать в основі споживчого попиту на рекреаційний продукт. Виробництво послуг формує курортна сфера. З погляду ринку це виробництво формує пропозицію курортно-рекреаційних продуктів. Досить складними і специфічними сферами є процеси формування курортно-рекреаційного продукту та його подальша реалізація на галузевому ринку.

Сучасна парадигма розвитку економіки курортно-рекреаційних систем орієнтована на ефективну організацію сукупності процесів і дій, що ведуть до створення та вдосконалення взаємовигідних ендогенних і екзогенних зв'язків, взаємодії між господарюючими елементами, а також до їх внутрішньої впорядкованості. З цих позицій, а також ґрунтуючись на наведених вище положеннях, для розробки концепції інноваційно-інвестиційного розвитку економіки курортно-рекреаційних систем застосовуємо структурно-функціональний підхід на основі розвитку структурних складових і найбільш вагомих функціональних взаємозв'язків [2].

Структурно-функціональний підхід в методологічному контексті виступає як результат функціональної цілісності економіки. Функціональна цілісність курортно-рекреаційної економіки обумовлює відносну самостійність, автономність окремих курортно-рекреаційних систем в рамках структурно-функціональної відособленості. Автономність, цілісність, поведінкові характеристики курортно-рекреаційної економіки неможливо досліджувати, вивчаючи лише структуру і не розглядаючи функціональні взаємозв'язки, які визначають її властивості. Функціональні взаємозв'язки породжуються в результаті цільової організації такої економіки, що має горизонтальні і вертикальні зв'язки, виступаючи як структурні властивості всієї національної економічної системи. Вони є основою для проведення аналізу і раціонального синтезу.

Слід зазначити, що в більшості наукових досліджень по інноваційній та інвестиційній діяльності не знаходять відображення підходи до забезпечення ефективної господарської діяльності за допомогою реалізації вказаних видів діяльності у вигляді цілісного процесу. Враховуючи цю проблему, пропонуємо розглядати господарський механізм інноваційно-інвестиційної діяльності як взаємозв'язану систему форм і методів управління інвестуванням в інновації, підкріплену необхідним організаційним, нормативно-правовим, інформаційним і економіко-математичним забезпеченням, за допомогою якого реалізується специфічна стратегія розвитку, що включає інноваційну та інвестиційну складові в курортно-рекреаційній сфері.

Інноваційно-інвестиційний процес є відтворювальним, оскільки він базується на життєвому циклі виробництва курортно-рекреаційного продукту, який включає послідовність одних і тих же повторюваних стадій: НДР, виробництво, реалізацію, споживання. Тому можна зробити висновок про економічну доцільність інтеграції інвестицій та інновацій у формі інноваційно-інвестиційного циклу.

Методологічні аспекти реалізації системного підходу в концепції інноваційно-інвестиційного розвитку економіки курортно-рекреаційних систем зводяться до дослідження можливостей зниження емерджентних властивостей і розвитку синергетичних якостей, на виявлення різноманітних зв'язків і механізмів, що забезпечують таку можливість. По суті, параметри концепції визначаються її метою – створення ефективного механізму здатного підвищити інноваційний потенціал і забезпечити можливість інноваційного саморозвитку курортно-рекреаційної системи. При цьому рівень інноваційно-інвестиційного розвитку економіки курортно-рекреаційних систем необхідно визначити як векторне поле, що позначає напрям розвитку системи в економічного простору в кожній точці відносно системоутворюючих чинників. Показником такого розвитку є поверхня як віддзеркалення векторного поля, яка дозволяє кількісно відобразити функціональний розвиток інноваційного підсистем. Критерієм інноваційно-інвестиційного розвитку є міра наближення до мети [3].

Оптимальний вплив на детермінанти структурно-функціональних зв'язків, що встановлюють міру взаємообумовленості елементної бази інноваційно-інвестиційного потенціалу, є невід'ємною частиною управління по зниженню рівня ентропії інноваційних процесів, і як наслідок, створення умов для ефективного інноваційно-інвестиційного розвитку економіки курортно-рекреаційних систем. Для досягнення ефективного поєднання спектру управлінських впливів необхідно в методологічному аспекті враховувати наступні принципи [4]:

- вибір пріоритетів з позиції кінцевих соціально-економічних результатів, інтересів всіх форм господарювання та власності (емерджентність, яка пов'язана з наявністю в складних системах властивості цінності, що притаманна системі в цілому, а не її окремим елементам);
- досягнення ефекту від взаємодії всіх елементів курортно-рекреаційної системи і здобуття позитивного синергетичного ефекту (забезпечення більш високої загальної ефективності в порівнянні з сумарною ефективністю частин, взятих окремо);
- здобуття мультиплікативного ефекту, обумовлюючого множення ефекту в динаміці, за рахунок включення в сферу виробництва курортно-рекреаційного продукту все більшого числа інших галузей економіки України.

Провівши аналіз і узагальнивши вищевикладене, дамо наступне визначення інноваційно-інвестиційної діяльності. Інноваційно-інвестиційна діяльність – це довгострокове використання власних і позикових інвестиційних ресурсів курортно-рекреаційною системою з метою здійснення інноваційної діяльності, що сприяє приросту економічного капіталу всіх підсистем і суб'єктів, які беруть в ній участь, в грошовій або матеріально-речовій формі. Застосування системного підходу до інтерпретації сутності інноваційної діяльності та процесів її інвестування дозволило відобразити взаємозв'язок і взаємодоповнення елементів інноваційно-інвестиційного процесу. Уточнено зміст елементів інноваційно-інвестиційного процесу.

Суб'єктами інноваційно-інвестиційної діяльності слід вважати різні курортно-рекреаційної системи, комерційні та некомерційні організації різних сфер, а також державні органи, об'єднані потоками інновацій і інвестицій. При цьому суб'єкти інновацій характеризуються інноваційним потенціалом, що є сукупністю особливостей господарюючого суб'єкта, обумовлюючих його здатність виробляти наукоємку продукцію, яка відповідає вимогам світового курортного ринку. Суб'єкти інвестицій, у свою чергу, - це інвестори з їх інвестиційним потенціалом, специфікою інтересів яких є чекання отримання доходів. Інвестування в інноваційну діяльність слід розглядати як частину загального інвестиційного процесу. Інноваційний процес в ринкових умовах повинен забезпечуватися декількома джерелами фінансування в залежності від цілей і призначення інновацій.

Методи здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності пропонується розділити на дві групи: методи операцій, які виконуються на підготовчому і завершальному етапах, та методи дій і впливів. Останні, у свою чергу, представлені основними процесами створення, впровадження у виробництво інноваційних курортно-рекреаційних продуктів, і досягнення комерційного успіху на курортному ринку, а також супроводжуючому цей процес кругообігу капіталу, відтворювальними чинниками, пов'язаними з інвестиційною активністю, потрібною для стійкого протікання цього процесу.

Інноваційно-інвестиційний процес як сукупність дій для досягнення мети протікає під впливом чинників і умов, які можна класифікувати з точки зору їх локалізації на чинники зовнішнього та внутрішнього середовища і можливої волотильності на умовно-статичні та динамічні чинники.

Серед умовно-статичних чинників зовнішнього середовища слід виділити традиційні для курортно-рекреаційної сфери – географічні, кліматичні, нормативно-правові, бальнеологічні. До динамічних чинників зовнішнього середовища відносяться чинники, що породжуються ринковою взаємодією, а також інноваційні розробки у сфері курортного бізнесу та інтенсивність здійснюваних в даній сфері інвестиційних процесів.

Внутрішнє середовище інноваційно-інвестиційного процесу формується під впливом чинників, присутніх безпосередньо в господарській діяльності. Представлено воно суб'єктами інновацій та інвестицій, діяльність яких і утворює інноваційно-інвестиційний процес. До блоку умовно-статичних чинників слід віднести ємкість курортної території, розміри і рекреаційну спрямованість системи. Динамічні чинники внутрішнього середовища представлені бальнеологічними ресурсами, процесами і лікувальними технологіями.

Організаційно інноваційна складова інноваційно-інвестиційного середовища представляє собою сукупність підсистем курортно-рекреаційної системи і зовнішніх агентів, що здійснюють генерування і впровадження паттернів інновацій, відповідаючи вимогам ринку, а також чинників і механізмів, сприяючих або гальмуючих дані процеси.

Інвестиційна складова інноваційно-інвестиційного середовища організаційно також представлена суб'єктами інвестицій, які характеризуються інвестиційним потенціалом, як сукупною здатністю реалізовувати можливості, що містяться в інвестиційних ресурсах, і забезпечувати приріст вартості капіталу в результаті інноваційно-інвестиційної діяльності.

Продуктом інноваційно-інвестиційної діяльності слід вважати отриманий результат у вигляді приросту корисності для інноватора, інвестора і споживача, як окремо взятого, так і для суспільства в цілому.

Таким чином, інноваційно-інвестиційний процес будемо розглядати як сукупність дій суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності по інвестуванню в створення і впровадження комерційно доцільних новачків в умовах певного інноваційно-інвестиційного середовища. Основним інструментом при цьому виступає сукупність економіко-математичних методів і моделей для дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності.

Слід зазначити, що особливістю реалізації інноваційно-інвестиційного процесу в курортно-рекреаційних системах є наявність хаотичної динаміки. Інновація як своєрідна форма хаосу може стати поштовхом і механізмом виходу на одну з можливих траєкторій розвитку, відповідну внутрішнім тенденціям курортно-рекреаційної системи, і яка забезпечує її новий якісний стан. У цьому полягає істотне значення і конструктивна роль інноваційних чинників для запуску процесів самоорганізації в курортно-рекреаційній системі та підготовки її до різних сценаріїв розвитку. Інновація, як різновид хаосу є чинником, що виводить нелінійні системи на власні структури-аттрактори.

Оскільки інновації є елементом хаосу по відношенню до існуючої курортно-рекреаційної системи, їх впровадження викликає в системі процес самоорганізації, направлений на адаптацію нового елемента в структуру. Для прискорення адаптації курортно-рекреаційна система виробляє внутрішні відповідні реакції, ускладнюються взаємозв'язки між елементами, змінюється структура системи. На першому етапі самоорганізації для забезпечення стійкості системи кількість її реакцій повинна відповідати кількості зовнішніх сигналів. Система вибудовує структуру, в якій кожній зовнішній дії, відповідає елемент, здатний генерувати внутрішні реакції та впливати на зміну структури системи.

На наступному етапі курортно-рекреаційна система еволюціонує в напрямі усе більш впорядкованого стану, що досягається за допомогою ієрархії елементів: встановлюються параметри порядку, включається принцип підпорядкування, забезпечується ефективне угруповання однорідних внутрішніх інновацій, що дозволяють адаптуватися з найменшими змінами в структурі системи, а, отже, з найменшими витратами. Іншими словами, на цьому етапі відбувається адаптація курортно-рекреаційної системи. Система знаходиться у відносній рівновазі, і вирішального значення набувають ендogenous інновації, які сприяють швидкій адаптації і самоорганізації [5].

Курортно-рекреаційна система вибірково підходить до реагування на екзогенні інновації, встановлюючи жорсткий режим для їх проникнення, сприймає лише дії, що відповідають її природі, будь-які інші можуть діяти негативно, аж до здійснення сценаріїв хаосу. Досягнувши певної міри внутрішньої сили, нелінійні курортно-рекреаційні системи активізуються та структурують зовнішній простір відповідно до своєї іманентної природи. Отже, властивість інноваційності можна розглядати як порушення звичного порядку функціонування курортно-рекреаційної системи.

Таким чином, інноваційно-інвестиційна діяльність курортно-рекреаційних систем означає всілякі якісні їх перетворення в контексті економічного розвитку. Такий підхід відрізняється рядом спільних переваг. По-перше, він передбачає розгляд об'єкта інноваційно-інвестиційного перетворення як системного утворення, а не як сумативного цілого або простої сукупності різних елементів, позбавлених єдності функціонального призначення. По-друге, дозволяє досліджувати інноваційно-інвестиційну діяльність курортно-рекреаційних систем в динаміці їх розвитку, а високий рівень невизначеності кінцевого результату передбачає необхідність моделювання цього процесу, зокрема, методами теорії хаосу і катастроф. По-третє, такий підхід передбачає пошук певних закономірностей у формуванні інноваційно-інвестиційного вектора розвитку курортно-рекреаційних систем відповідно до критеріїв цілісності системи. Функціональний розвиток, пов'язаний із збереженням стійкого стану, системної якості та порядку системи, по мірі накопичення змін переходить в інноваційно-інвестиційний розвиток (рис. 1).

Наявність універсальної концепції дозволяє зменшити ризики застосування неадекватної моделі реформування, оскільки вона засобами моделювання і на основі реальної дійсності конкретизує і наповнює вихідну модель реформування. При такому підході інноваційно-інвестиційні дії, принаймні, будуть гарантовано виводитися з генотипу даної держави, а не повністю запозичуватися з чужого досвіду.

Крім того, концепція інноваційно-інвестиційного розвитку курортно-рекреаційних систем орієнтується на цілісне осмислення процесу перетворень, теперішнє розглядається в єдності з минулим і майбутнім. Інноваційно-інвестиційні процеси не вичерпуються і не зводяться безпосередньо до існуючого стану, зароджуються вони в стійкій системі і вимагають аналізу та дослідження навіть при виході на траєкторію сталого розвитку. Уявлення про стратегічні наслідки інноваційно-інвестиційних рішень дозволяють діяти з більш високим горизонтом прогнозування, що здатне збільшити ймовірність сприятливого результату.

Рис. 1. Зміст та етапи інноваційно-інвестиційна розвитку курортно-рекреаційних систем

Джерело: Побудовано автором самостійно

Нарешті, концепція інноваційно-інвестиційного розвитку курортно-рекреаційних систем дозволяє здійснювати попереднє моделювання реформаторських рішень з отриманням різних сценаріїв дій, а не оцінювати їх постфактум, як досі робить вітчизняна економічна наука. Також вона здатна слугувати засобом

мінімізації невизначеності.

Висновки. Дослідження процесів інноваційно-інвестиційного розвитку курортно-рекреаційних систем дозволило отримати наступні результати:

показано, що у сучасній світовій економіці курортні рекреації - одна з самих високоприбуткових сфер господарства, а також одна з тих, що найбільш динамічно розвивається. Функціонування таких систем передбачає існування постійно зростаючих джерел фінансових надходжень, за рахунок залучення мільйонів туристів активно розвивати інфраструктуру територій, створювати додаткові робочі місця;

запропоновано концептуальний підхід, який дозволяє досліджувати розвиток курортно-рекреаційних систем в умовах інноваційно-інвестиційних змін. У його основу покладений сценарій розвитку властивостей курортних систем і моделювання економічних процесів, які відбуваються під їх впливом.

Література.

1. Боків М.А. Стратегическое управление рекреационными предприятиями в условиях переходной экономики / М.А. Боків. – СПб.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 368 с.
2. Амирханов М.М. Экономические проблемы развития рекреационных регионов / М.М. Амирханов, А.А. Татаринов. – М.: Экономика, 2009. – 142 с.
3. Статистика UNWTO [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.unwto.org/index.php>.
4. Brownrigg M. Differential multipliers for tourism / M. Brownrigg, M. Greig // *Scottish Journal of Political Economy*. – 2011. – № 3. – P. 29–37.
5. Захарченко П.В. Модели экономики курортно-рекреационных систем / П.В. Захарченко. – Бердянск: Издательство Ткачук, 2010. – 392 с.

References.

1. Bokov, M.A. (2011), *Strategicheskoe upravlenie rekreacionnymi predpriyatijami v uslovijah perehodnoj jekonomiki* [Strategic management resort-recreation enterprises in the conditions of transitional economy], JuNITI-DANA, Sankt-Peterburg, Rossija.
2. Amirhanov, M.M. and Tatarinov, A.A. (2009), *Ekonomicheskie problemy razvitija rekreacionnyh regionov* [Economic problems of development of recreations regions], Jekonomika, Moskva, Rossija.
3. Statistika UNWTO available at: <http://www.unwto.org/index.php> (Accessed 20 January 2014).
4. Brownrigg, M. (2011), "Differential multipliers for tourism", *Scottish Journal of Political Economy*, vol. 3, pp. 29–37.
5. Zaharchenko, P.V. (2010), *Modeli jekonomiki kurortno-rekreacionnyh sistem* [Models of economy of the resort-recreation systems], Izdatel'stvo Tkachuk, Berdjansk, Ukraina.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"